

Aanleiding

Deze notitie biedt de contouren van noodpakket 2.0. Daarbij wordt ook een relatie gelegd met het reeds verzette werk en nog te verzetten werk uit de werkagenda van de vijfhoek.

Kunt u instemmen met:

- De verhaallijn over noodpakket 2.0?
- Het uitwerken van de verlenging onder aangepaste voorwaarden van de Tozo en NOW voor de vijfhoek van 12 mei? Hierbij wordt de wenselijkheid en haalbaarheid van de verschillende ideeën uitgewerkt, waaronder differentiatie naar kapitaalintensiteit.
- Het voorgestelde proces? En de nieuwe versie van de werkagenda (bijlage)?

Proces

- De komende weken moet noodpakket 2.0 uitgewerkt worden en dat vergt nog veel denkwerk. Daarom is het goed een overzicht te hebben van waarover nog besloten moet worden, en waar mogelijk, ook al enige richting te geven.
- MSZW/MEZK/MFIN/SFIN komen op reguliere basis samen om te sparren over de verschillende elementen van noodpakket 2.0. Per overleg kan er worden gefocust op 1 a 2 onderwerpen, op basis van een concept stuk. Dit heeft als doel om gezamenlijk toe te werken naar besluitvorming over noodpakket 2.0 in de tweede helft van mei.
- De verschillende elementen/voorstellen voor (afschalen/verlengen) regelingen worden zodra deze rijp zijn, voorgelegd aan de politieke vijfhoek. Definitieve besluitvorming vindt plaats in de MR. Inzet is dat op dat moment integrale besluitvorming plaatsvindt over Corona-gerelateerde voorstellen.
- Qua communicatie moet zoveel mogelijk aangesloten worden bij het besluitvormingsmoment van 13 mei. Daarbij hoeft niet alles volledig uitgewerkt te zijn, maar het economische ondersteuningspakket is een verlengde/afgeleide van het medisch/maatschappelijke pakket. Indien er op 13/5 een aantal versoepelingen wordt aangekondigd, bijvoorbeeld t.a.v. contactberoepen of buiten-horeca, dan is het in de communicatie ook logisch om die kant op te veren met het noodpakket 2.0: verlenging met een stringenter invulling.
- Het is wenselijk om snel na 13 mei een Kamerbrief met de hoofdlijnen uit te sturen. Deze brief zal voorliggen in de MR. In de week/weken daarop kunnen de regelingen verder in detail worden uitgewerkt en aan de Kamer gecommuniceerd. Daarnaast wordt regelmatig gemonitord hoe de maatregelen uitwerken. Indien nodig kan worden besloten over bijsturing of aanvulling.
- In de periode na 13 mei kan ervoor gekozen worden om vwb de economische maatregelen aan te blijven sluiten bij de medische contactmaatregelen. Dit betekent dat er slechts ongeveer eens in de drie weken nieuwe maatregelen worden genomen en gecommuniceerd, waarbij de afspraak is dat in de week vóór besluitvorming vldragen stukken/voorstellen worden ingebracht. Dit kan politiek en ambtelijk voor rust zorgen, en de kwaliteit van de voorbereiding en integrale afweging bevorderen.

Noodpakket 2.0

De verhaallijn achter noodpakket 2.0

- Een korte terugblik op noodpakket 1.0:
 - o Nederland is door de Coronacrisis in een recessie terechtgekomen, waarvan de duur nog onbekend is en met veel onzekerheden is omgeven.
 - o Het kabinet spant zich maximaal in om de economie zoveel mogelijk te ondersteunen, onder andere met het noodpakket banen en economie en het aanvullende pakket aan maatregelen voor het mkb, startups en scale-ups, en de sierteelt.
 - o Dit was een massieve operatie. Die veel vergt van de uitvoering.
- Maar we komen nu in de volgende fase. De piek in de belasting van de gezondheidszorg ligt achter ons, zodat niet-medische afwegingen een belangrijkere rol gaan spelen in de besluitvorming. De 1,5-metersamenleving moet vorm krijgen, zowel in de private sector als in het publieke domein (zoals OV en de openbare ruimte).

- Hoe zien we deze (tussen)fase economisch voor ons? Wat duidelijk is, is dat dit een hybride fase zal worden, waarin aan de ene kant de huidige logica zal blijven gelden van het overeind houden van bedrijvigheid (het tijdelijk invriezen van de economische structuur), maar ook de eerste stappen richting herstructurering van de economie gezet zullen worden. Hierbij past ook een verhaal dat er steeds meer ingezet gaat worden op (om)scholing.
- Dit levert vragen op: Welke regelingen verlengd dan wel afgeschaald worden, en onder welke voorwaarden? Zijn er nieuwe regelingen noodzakelijk en voor welke periode en onder welke voorwaarden? Hierbij is het goed dat ook verlenging of afschaling een massieve operatie zal zijn die wederom het uiterste zal vragen van uitvoeringsorganisaties.
- Verder speelt de actuele economische situatie en de houdbaarheid van de overheidsfinanciën een belangrijke rol. In hoeverre we ons moeten richten op herstructurering, waarbij ontslagen in de rede liggen, hangt hier namelijk vanaf.
- Er zijn de afgelopen weken analyses gemaakt in de Vijfhoek die deze contextschets verder kunnen voeden. Denk hierbij aan:
 - o Het Panteia-rapport
 - o De witte vlekken analyse
- Ook moet er nagedacht worden over het vertrouwen en het aantrekkelijk maken van investeringen. Hierbij kan *forward guidance* over stimuleren van de economie en hervormingen op de lange termijn helpen.

Elementen Pakket 2.0

- Het basisprincipe blijft: zoveel mogelijk generieke regelingen, en zo min mogelijk specifiek.
- De verwachting is daarom dat de generieke instrumenten NOW, TOZO en fiscaal verlengd gaan worden. Daarbij moet er nagedacht worden over de voorwaarden van de verlenging en de duur. Overigens is het goed om in ogenschouw te houden dat de vraag naar veel maatregelen (NOW, TOZO, liquiditeitsmaatregelen) deels automatisch afschaalt bij economisch herstel, bijvoorbeeld omdat de omzet herstelt.
- Dinsdag is ten behoeve hiervan in de Vijfhoek al het denkkader verlengen/afschalen besproken. Deze wordt gehanteerd bij de onderstaande afwegingen. Conform de bijgevoegde (geüpdate) werkagenda wordt de verlenging van de fiscale regelingen, de Tozo en NOW besproken in de komende vijfhoeken.
- Uitvoerbaarheid is bij verlenging/aanpassing een belangrijke randvoorwaarde. Veel uitvoeringsorganisaties staan al onder zware druk.
- Ideeën die voor de verlenging van de NOW (en in sommige gevallen de fiscale regelingen) verkend moeten worden zijn:
 - o Differentiatie naar kapitaalintensiteit van de sector, met de mogelijkheid van op- en/of afslagen.
 - o Geen winst/dividend/bonussen/inkoop eigen aandelen.
 - o EZK/ FIN hebben naar deze vraag gekeken in het kader van steun van individuele bedrijven. Maar wat is houdbaar en uitvoerbaar in kader van de NOW?
 - o Breder: waar bloedt de aandeelhouder in dit verhaal?
 - o Voorwaarden voor bedrijfseconomisch ontslag wellicht aanpassen, zodat bedrijven zich kunnen gaan aanpassen aan de nieuwe realiteit. (Hier moet aansluiting gezocht worden met de economische situatieschets.)
 - o Voorwaarden om scholing aan te bieden voor werknemers die niks aan het doen zijn. Dit lijkt uitvoeringstechnisch lastig. Wellicht kan dit echter gewaarborgd worden door Ondernemingsraden een rol te geven bij de aanvraag van steun.
 - o Prikkel toevoegen die ondernemers stimuleren om innovatief te zijn en toch omzet te draaien.
 - o De optie om een gedeelte van de NOW vorm te geven als een lening.
- Voor de Tozo zijn er minder knoppen om aan te draaien. Het is echter goed om te overwegen of bijstandsvoorwaarden waar vanaf is gezien bij de Tozo 1.0 (zoals de partner- en vermogenstoets), moeten worden geherintroduceerd bij de verlenging. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat er afgezien is van deze voorwaarden om de Tozo uitvoerbaar te houden. Sommige gemeenten hebben echter expliciet aangegeven een partnertoets te willen en kunnen uitvoeren.

- Fiscaal moet er nagedacht gaan worden over hoe er van uitstel overgestapt gaat worden naar een situatie dat er weer (terug-)betaald gaat worden. Voor nu geldt echter dat de mogelijkheden tot het afschalen/verlengen van fiscale regelingen in kaart worden gebracht, met aandacht voor de uitvoering (is bijv. per maand verlengen mogelijk) en de kosten.

Nieuwe ideeën: meenemen in pakket 2.0?

- "Bijdragen in de keten": hoe kunnen we ervoor zorgen dat alle partijen in de keten gaan meebetalen? Denk aan verhuurders, leveranciers, en banken die allemaal kunnen bijdragen. Ook de overheid zou een bijdrage kunnen leveren. Waar banken gevraagd wordt om bij te dragen, is het belangrijk om oog te houden voor hun draagkracht en dus het effect daarvan op het financiële systeem. Voorkomen moet worden dat banken in problemen komen, waardoor de crisis in de reële economie zou kunnen overslaan naar de financiële sector. De centrale vraag bij het verdelen van de pijn is in hoeverre dit aanvullend directe sturing of middelendoor de overheid behoeft. In onderhandelingen met verhuurders staan huurders bijvoorbeeld sterker dan normaal omdat verhuurders niet snel andere huurders voor hun panden zullen vinden. De WHOA-faillissementswet en de noodwet betalingsuitstel die al in voorbereiding zijn vormen een krachtige prikkel tot coulance. Een verdergaande variant zou zijn bedrijven in een soort winterslaap te brengen. Dit kent, zeker afgewogen tegen deze WHOA-faillissementswet en noodwet betalingsuitstel verstrekkender implicaties en werpt vragen over de uitvoering op. De werkljn solvabiliteit uit het werkprogramma kijkt naar vragen over hoe ketenpartners bij kunnen dragen aan het in stand houden van de solvabiliteit van bedrijven.
- Bij het afwegingskader steun individuele bedrijven is al aangegeven dat er nagedacht moet worden over het meedelen in de *upside* door de overheid. Deelnemen in eigen vermogen vergt echter onderhandelingen met bedrijven en andere aandeelhouders moeten hiermee instemmen. Het is goed om nu al na te denken over hoe dit vorm kan worden gegeven. In de werkagenda wordt dit opgepakt door de werkljn solvabiliteit. Dit kost echter tijd. De vraag is of het werk hierop half mei voldoende rijp is voor besluitvorming.
- Tot slot is er een verhaallijn nodig over hoe de beroepsbevolking voorbereid wordt op de volgende fase van de crisis, en wat daar in de komende tussenfase al aan gedaan kan worden. Op korte termijn lijken online scholing en ontwikkeladvies, het op peil houden van praktijkleren en een campagne over de kansen van scholing in crisistijd haalbare maatregelen om de beroepsbevolking en bedrijven op het belang en de mogelijkheden van scholing te wijzen.

Losse eindjes noodpakket 1.0

- Verder loopt er nog een aantal trajecten die voortvloeien uit groepen die niet voldoende geholpen zijn met de oorspronkelijke steunmaatregelen:
 - o Flexarbeid
 - o Seizoensgebonden bedrijven en,
 - o Horeca
- Bij al deze trajecten is de uitvoerbaarheid van eventuele oplossingen een groot probleem. Deze zullen naar verwachting terugkomen bij de bespreking van de trajecten in de Vijfhoek van 6 mei. Zie ook de bijgevoegde werkagenda.
- Tot slot is het de verwachting dat steeds meer groepen en sectoren zich zullen blijven melden omdat ze zich niet geholpen voelen met de huidige maatregelen. Het is de vraag of noodpakket 2.0 dat significant kan veranderen.

Lange termijn

- Op de lange termijn liggen er belangrijke vragen ten aanzien van onder andere de overheidsfinanciën en structurele hervormingen.
- Conform de werkagenda is er reeds een eerste beeld geschetst van de ontwikkeling van de overheidsfinanciën en wordt er momenteel begonnen aan de analyse ten aanzien van structurele hervormingen. Het tussenresultaat hiervan wordt eind mei besproken in de vijfhoek.

Bijlage: werkagenda Vijfhoek

	Onderwerp	Product	Tijdslijn 5 hoek	Coördinatie
Noodpakket 2.0	Financiële markten en Europa	Notitie over impact op financiële markten en Europa	6 mei	FIN
	Two pager hoofdlijnen	Bespreken tweepager contouren noodpakket 2.0	6 mei	SZW/EZK/FIN
	Flexwerk	Bespreken mogelijkheden regeling voor deze specifieke groep	6 mei	SZW
	Seizoensregeling	1 ^e bespreking voorstel voor seizoensarbeid	6 mei	SZW
	Horeca regeling	1 ^e bespreking voorstel voor nieuwe regeling, specifiek voor horeca	6 of 12 mei	EZK
	Verlengen NOW en TOZO	1 ^e bespreking voorstel afschalen/verlengen NOW/TOZO en onder welke voorwaarden	12 mei	SZW
	Fiscaal	1 ^e bespreking voorstel voor verlengen fiscale maatregelen en evt nieuwe regelingen	12 mei	FIN
	Gemeenten	Voorstel voor steun aan gemeenten voor diverse problematiek	12 mei	FIN (BZK)
	Solvabiliteit	Analyse over solvabiliteitsproblemen bedrijfsleven	12 mei	EZK/FIN
		Besluitvorming noodpakket 2.0	Besluitvorming noodpakket 2.0: integrale afweging alle elementen noodpakket 2.0	19 mei
Stimuleren economie & hervormingen	Arbeidsmarkt	Notitie over effect arbeidsmarkt (werkloosheidsverloop+, hysteresis)	Half mei	SZW
	Stimulering economie	Notitie over mogelijke economische stimuleringsopties	Eind mei	FIN/EZK
	Structurele economische aanpassingen	Notitie over mogelijke hervormingen voor de (middel)lange termijn.	Eind mei	EZK/SZW/FIN i.s.m. andere betrokken departementen